



## دیدگاه

روزافزون داروهای روانی و ضد درد در آمریکا بازار تریاک را برای تهیه داروهای مختلف بیشتر کرده و تقاضا برای مواد خام تریاک بیشتر شده است و واردکنندگان آمریکایی در جستجوی خریداران و فروشندگان دیگری هستند. دو وارد کننده عمده که از دولت آمریکا اجازه ورود تریاک دارند، شرکت Mallinckrodt و Nexan متعلق به Johnson & Johnson هستند که از کنگره آمریکا تقاضا کرده‌اند که این قانون ۸۰/۲۰ را تغییر دهد. آنها معتقدند که این قانون که بیشتر از بیست سال پیش از این تصویب شده و به اجرا درآمده، مربوط به زمانی است که تولید تریاک بیشتر از حد بود. استدلال این شرکت‌ها این است که علاوه بر این که تقاضای مرفین افزایش یافته است، ترکیه و هندوستان نمی‌توانند حتی تبیین به مقدار کافی تهیه کنند. تبیین به اکسی کدون Oxycodone تبدیل می‌شود که از اجزای ترکیبی بعضی از داروهای

بر طبق گزارش وال استریت جورنال (۸) در هندوستان بیش از صد هزار کشاورز به طور قانونی اجازه کشت خشخاش را دارند که پس از تولید تریاک آن را به دولت می‌فروشند. تریاک و مشتقات حاصل از آن هنوز بهترین مسکن‌های مصرفی در طب هستند. فروش داروهای مشتق از ترکیبات تریاک در آمریکا در سال گذشته ۳۲ درصد افزایش داشته است. فروش این ترکیبات در سال گذشته بر اساس آمار IMS به بیش از ۲ میلیارد دلار آمریکایی رسیده است.

تقاضای بازار برای یکی از ترکیبات تریاک یعنی بتابین از سال ۱۹۹۶ تاکنون ۶ برابر شده است. بزرگترین خریدار این ترکیبات کارخانه‌های داروسازی کشور آمریکا هستند که بر طبق قانون قدیمی ۸۰/۲۰ (که مربوط به بیش از بیست سال پیش است) واردکنندگان تریاک باید ۸۰ درصد مصرف خود را از هندوستان و ترکیه تهیه کنند. مصرف

ضد درد است. فروش اکسی کدون تولیدی شرکت Pharma Purdue به نام Oxycontin در سال گذشته ۹۵ درصد افزایش یافته و به ۶۰۰ میلیون دلار رسیده است. واردکنندگان می‌خواهند قانون ۸۰٪ را به ۶۰٪ تبدیل کنند تا بتوانند تریاک مورد نیاز خود را از جزایر تاسمانی متعلق به استرالیا تهیه کنند. شرکت Normaco متعلق به شرکت انگلیسی Glaxo-Wellcome خشخاش‌هایی را که حاوی مقدار تبیین زیادی هستند پرورش می‌دهد. فرانسه هم در حال پرورش خشخاش‌های حاوی مقدار زیادی تبیین است.

ترکیه و هندوستان به شدت با تغییر این قانون مخالفت می‌کنند، اما اداره مواد مخدر آمریکا در حال بررسی این قانون و تغییر آن به ۶۰٪ و یا استثنای کردن تبیین از این قانون است. در ترکیه حدود صد هزار کشاورز به کشت خشخاش اشتغال دارند و خشخاش خشک را به آمریکا صادر می‌کنند که در آنجا خشخاش گرد شده و ترکیبات لازم آن استخراج می‌شود اما هندوستان اجازه دارد که خود تریاک را استخراج کرده و به آمریکا صادر کند. تولید تریاک به علت بدی آب و هوا در دو سال گذشته بسیار کاهش یافته و امسال هندوستان تمام ذخایر تریاک خود را صادر کرده و ذخیره جهانی تریاک به حداقل خود رسیده است (فقط به اندازه ۱۸ هفته ذخیره وجود دارد). شرکت نورامکو و مالینگرات برای تأمین نیاز خود ذخایر مرفین ارتش آمریکا را خریدند.

هندوستان برای سال آینده اجازه کشت خشخاش را از ۹۲۰۰۰ نفر کشاورز به ۱۵۶۰۰ نفر رسانده است. سال گذشته هندی‌ها تریاک را کیلویی ۱۲ تا ۲۲ دلار (بر حسب مقدار رطوبت و بازده آن) به دولت فروختند. دولت هند نیز پس از خشک کردن

تریاک آن را به قیمت کیلویی ۷۷ دلار به آمریکا فروخت که حدود یک دهم قیمتی است که به شکل ضد درد به دست مصرف‌کنندگان آمریکایی می‌رسد. افزایش تقاضای تریاک از دید واردکنندگان دیگر نیز دور نمانده است و اکنون دو شرکت دیگر آمریکایی یعنی Penick و Matthey Pharmaceutical Johnson برای وارد کردن تریاک و تبدیل آن به ترکیبات ضد درد اقدام کرده‌اند.

### ایران

ایران به علت همسایگی با «لال طلایی» (کشورهای پاکستان و افغانستان) بر سر راه اصلی‌ترین راه ارتباطی با اروپا قرار دارد که فاصله چندان با «مثلث طلایی» (کشورهای میانمار، لاوس، تایلند) ندارد. این دو همسایه مسلمان ایران به ترتیب ۹۴۷ و ۹۷۸ کیلومتر با ایران مرز مشترک دارند. در سال گذشته در افغانستان چهار هزار و ۶۰۰ تن تریاک تولید شد که در مقایسه با سال پیش از آن رشدی ۱۴۰ درصدی داشته است (۲). بنا به اظهار جانشین فرمانده نیروهای انتظامی ایران از کل مواد مخدر وارد شده به ایران فقط ۲۰۲ تن از آن یعنی معادل یک سوم آن کشف شده است (۳). با این حال، ایران از نظر کشف مرفین و تریاک مقام اول و در کشف حشیش مقام هفتم را در دنیا دارد. فاجعه در این است که اعداد و ارقام مربوط به توزیع و انتقال و کشف مواد مخدر بر حسب تن است، در حالی که مقدار مصرف مواد مخدر بر اساس نیاز مصرف‌کننده آن بر حسب مثقال و گرم است! یعنی وفور و آسانی تولید و انتقال این ماده مرکب که بر حسب مثقال و گرم مصرف می‌شود آن چنان است که بر حسب تن سنجیده می‌شود! آن هم در کشوری که داشتن بیش از چند گرم از آن مجازات اعدام دارد!

البته کوشش‌های بسیاری برای جلوگیری از ورود مواد مخدر به ایران شده است که همانند این است که جلوی سیلی را با بیلی بخواهند بگیرند. طبق خبرگزاری ایران بنا بر اظهارات محمد هاشمی معاون ریاست جمهوری اسلامی در امور اجرایی ایران، سالی ۲۰۰ میلیون دلار صرف مبارزه با مواد مخدر می‌کند. فقط در سال گذشته حدود ۱۲۰۰ نفر از ماموران انتظامی به هنگام درگیری با قاچاقچیان کشته شدند که در میان آنها افراد دارای درجه نظامی بالا نیز به چشم می‌خورد. این تعداد افزون است بر هزاران مجروح از نیروهای انتظامی ایران، یک میلیون و دویست هزار معتاد و خانواده‌های آنها که دچار عوارض سوء ناشی از این بلای خانمانسوز هستند و صدها نفر که سالانه به خاطر توزیع مواد مخدر اعدام می‌شوند. نکته جالب توجه این است که تا یک دهه قبل آمریکا به منظورهای سیاسی ایران را متهم می‌کرد که با اجازه دادن به قاچاقچیان به توزیع مواد مخدر در جهان یاری می‌رساند! در حالی که امسال دولت آمریکا یک بودجه ۱/۶ میلیارد دلاری را برای مقابله با کارتل‌های قاچاق مواد مخدر در کلمبیا به دولت این کشور پرداخت، بدون این که کوشش‌های ایران را در این مبارزه در نظر بگیرد.

با این که عمده هزینه‌های جانی و مالی مبارزه با مواد مخدر را مردم ایران می‌پردازند و کشورهای همسایه به طور رسمی و قانونی (ترکیه و هندوستان) و غیر رسمی و غیر قانونی (پاکستان و افغانستان) از این موضوع بهره برداری مادی می‌کنند، تنها کمک‌هایی که به ایران شده است، در یکی دو سال اخیر بوده است که شرح اقدامات دولت ایران به گوش سازمان ملل و بعضی کشورهای اروپایی رسیده است. این کمک‌ها بسیار

ناچیز است. مثلاً اخیراً سازمان توسعه و عمران سازمان ملل یک بودجه ۱۲/۷ میلیون دلاری در اختیار ایران گذاشته که طی چهار سال به مصرف برسد و هزار جلیقه ضدگلوله و تعدادی دوربین‌های مخصوص دید در شب در اختیار ماموران مبارزه با مواد مخدر گذاشته شده است. این هزینه‌های جانی و مالی که مردم ایران هر ساله متحمل می‌شوند فقط برای جلوگیری از مواد مخدر به درون ایران و حفظ سلامتی جامعه ایران نیست. ایران بر سر راه هلال طلایی قرار دارد و قسمت عظیمی از این کالای مرگ آور پس از عبور از ایران در کشورهای اروپایی و آمریکایی مصرف می‌شود. اگر کشورهای اروپایی و آمریکا نگران توزیع مواد مخدر در بین شهروندانشان هستند چرا آنها در این مورد به ایران یاری نمی‌رسانند؟ چرا دیپلمات‌ها و ماموران وزارت امور خارجه ایران این مشکل را یک مشکل سیاسی مربوط به غرب طرح نمی‌کنند و از غرب تقاضای کمک نمی‌کنند. بازار عمده مواد مخدر اروپا و آمریکا است و این مشکل غرب است که دامنگیر ایران شده است (به علت این که ایران بر سر راه تجارت این دارو و انتقال آن به اروپا و آمریکا قرار دارد). دولت‌های اروپا و آمریکا که منابع مالی و فنی عظیمی در اختیار دارند ایران را به کنار گذاشته‌اند. اگر جوانان ایرانی در راه جلوگیری از رسیدن مواد مخدر به پاریس و لندن، برلین، لس‌آنجلس و نیویورک جانشان را از دست می‌دهند، این کشورها هم باید بخشی از این هزینه جانی و مالی را بپردازند. کمک‌های کشورهای غربی برای مبارزه با مواد مخدر به کشورهای جهان سوم سهم ناچیزی است از کل هزینه‌هایی که آنها برای مبارزه با قاچاق مواد مخدر صرف می‌کنند و جلب توجه

آنها برای کمک به ایران و خشک کردن سرچشمه مواد مخدر بسیار ارزان تر برای آنها تمام خواهد شد، در حالی که ایران هزینه های جانی و مالی زیادی را می پردازد، چرا باید کشورهایمانند هندوستان و ترکیه از آن بهره ببرند؟

سالی چند صد تن تریاک از قاچاقچیان ضبط می شود. تبدیل مرفین به تبیین کار پیچیده ای نیست. اکنون که کارخانه های داروسازی جهان با کمبود این ماده مواجه شده اند چرا وزارت بهداشتی و وزارت صنایع ایران که چند کارخانه داروسازی را تحت سرپرستی دارند به جای آتش زدن این تریاک ها به تولید تبیین از آنها نمی پردازد؟ فقط کافی است در ابتدا به تولید تبیین در مقیاس کوچک پرداخته و تولید آن را در بازار بین المللی اعلام کنند. با توجه به این که ماده اولیه آن (تریاک) مجانی به دست می آید و تولید تبیین هزینه بسیار کمی دارد و فن آوری تولید آن نیز ساده است، ایران می تواند با قیمت هایی بسیار ارزان تر از قیمت های بین المللی با کشورهای دیگر رقابت کند. حتی اگر دولت آمریکا با خرید این ماده از ایران مخالفت کند، فروش آن به کشورهای ثالث برای فروش به آمریکا قابل اجرا است. چرا که گفته اند اگر کالایی مورد نیاز باشد و به قیمت مناسب باشد، خریداران به خانه فروشنده هجوم خواهند آورد.

یک شیوه جلب توجه و کمک کشورهای صاحب نفع این است که ایران اعلام کند که تریاک های کشف شده را به جای سوزاندن حاضر است به کارخانه های داروسازی جهان با قیمتی ارزان تر از ترکیه و هندوستان بفروشد تا پولش را برای مبارزه با قاچاقچیان مصرف کند، زیرا دولت های غربی در مبارزه ایران با قاچاقچیان حمایت لازم

را نمی کنند.

راه دیگر حل مشکل مواد مخدر مبارزه کامل و خشن با قاچاقچیان مواد مخدر است. حالا که ملا عمر که خود را امیرالمومنین افغانستان می خواند و به خاطر کوچکترین سرقت و یا مسایل جنسی به قطع دست و پا و اعدام حکم می دهد، چه بهتر که ایران قوانین قصاص را به طور کامل و بدون هیچ گونه عفو و بخشش در مورد قاچاقچیان افغانی و پاکستانی اجرا کند (با این استدلال که آنها سارقین سلامتی مسلمانان هستند). پس از دستگیری و محاکمه قاچاقچیان بر حسب مقدار تریاک کشف شده و اهمیت قاچاقچی گوش، دست، و یا پای آنها را ببرند و سپس قاچاقچی را تحویل مقامات افغانستانی در مرز بدهند. با این هشدار که بار دوم و یا سوم عضو دیگری از آنها قطع و یا اعدام خواهند شد. وجود این قاچاقچیان نقص عضو شده درس عبرتی برای بقیه خواهد بود و از آنجایی که قاچاقچی نقص عضو شده برای همیشه انگشت نما خواهد بود، اگر باز هم به فکر تجارت این ماده مرگبار افتاد، کارش در آینده بامشکلات بیشتری روبرو خواهد شد و نیز باعث می شود کسان دیگری که می خواهند به وی بپیوندند با دیدن او قدر بیشتری تامل کند.

#### منابع:

۱. جنگ تریاک، وال استریت جورنال، شماره ۶۶، سوم آوریل ۲۰۰۰
۲. هزینه سنگین جلوگیری از ترانزیت مواد مخدر را تنها ایران نباید بپردازد، کیهان هوایی شماره ۱۲۷۲، ۲۲ فروردین ۱۳۷۹
۳. یک سوم مواد مخدر ورودی به ایران کشف شد، کیهان هوایی شماره ۱۳۷۳، ۲۹ فروردین ۱۳۷۹.

دکتر محمدرضا توکلی صابری